

goslinga

Rutte toont zich met toestaan haatzaaien een naïeve politicus

De christen-democratische minister Verhagen (buitenlandse zaken) stelt deze week vast dat VVD-aanvoerder Rutte 'de kluts helemaal kwijt is'. Hij leidde dat af uit het voorstel van Rutte en diens fractiegenoot Nicolaï de uitingsvrijheid een bijna absoluut karakter te geven. Zolang je niet aanzet tot geweld en bijdraagt aan het maatschappelijk debat, mag je alles beweren. Zelfs, zei Rutte bij de presentatie van het voorstel, dat de Holocaust nooit heeft plaatsgevonden, ook al vindt hij dat zelf een idioot standpunt.

Rutte toonde zich met dit voorbeeld niet erg fijngevoelig, maar wel consequent. Dat krijg je ervan, kan de eerste conclusie zijn, als je rechtlijnigheid verkiest boven een benadering die ruimte laat voor afweging en nuancering. De ophef die in en buiten de VVD is ontstaan over het voorstel laat andermaal zien hoezeer deze partij worstelt met de grenzen van de persoonlijke vrijheid, de kern van haar gedachtegoed.

Die worsteling speelt zich af in een turbulente politieke omgeving, waarin de VVD sterke concurrentie ondervindt van een beweging die zich, niet toevallig, Partij voor de Vrijheid noemt. De trend in de pei-

In de politiek is het altijd verstandig dicht bij je eigen principes te blijven

lingen wijst erop dat deze PVV bezig is de positie van de VVD op de rechterflank van het politieke krachtenveld over te nemen. Het is begrijpelijk dat de liberalen daar nerveus van worden en naar midden zoeken het verloren gegane terrein te heroveren.

Het voorstel over de uitingsvrijheid kan in politieke zin dan ook worden begrepen als een poging de PVV van Wilders op het punt van vrijheid voor het individu te overtreffen. Of Rutte daar wijs aan doet, is de vraag. In de politiek is het altijd verstandig dicht bij je eigen principes te blijven. Dat geeft een stevige basis om in het debat over-eind te blijven, geen speelbal te worden van de waan van de dag en de eenheid van de partij te bewaren.

Rutte en Nicolaï doen hun best het voorstel in de liberale begin-selen in te bedden. Zo menen zij dat het een kwestie van beschaving en verantwoordelijkheid van de individuele burgers is hoe het vrije woord wordt gebruikt. In hun ogen is het niet langer nodig dat de overheid bevolkingsgroepen tegen belediging beschermt. De strafbaarheid van de groepsbelediging en het aanzetten tot haat of discriminatie kan dus worden opgeheven. Met deze bijna absolute benadering zoeken de liberalen aansluiting bij de Amerikaanse traditie van 'more speech', dat wil zeggen dat het woord, zelfs als dat racistisch of kwetsend is, moet worden beantwoord met het woord.

De vraag is of ze daarmee niet lichtvaardig voorbijgaan aan de Europese geschiedenis, die een geheel

andere is dan de Amerikaanse. In de afgelopen dagen bleek vooral bij de oudere generaties een groot onbegrip, soms zelfs ontzetting over het gemak waarmee de liberalen voorbijgaan aan het feit dat aan de Holocaust jaren van stelselmatig haatzaaien voorafgingen. Rutte en Nicolaï leggen dat verband niet. Als het zaaien van haat niet direct aanzet tot discriminatie of geweld, zeggen ze in hun toelichting, 'is het beter dit vrij te laten binnen de context van het maatschappelijk debat'.

De liberalen volgen dezelfde redenering bij hun pleidooi het aanzetten tot discriminatie niet langer te verbieden. Het is de vraag, zeggen ze, of discriminerende opmerkingen strafbaar moeten zijn, indien zij in het vrije debat worden gedaan en bovendien niet direct aanzetten tot daden. Een dergelijke benadering is een logische, concluderen ze. Maar welke logica is hier in het geding, behalve die van het zoeken naar de overtreffende trap? Het toenmalige VVD-Kamerlid Hirsī Ali verdedigde in 2005 het recht op beledigen. Dit voorstel gaat enkele forse stappen verder.

Rutte en Nicolaï hadden ook voor de meer genuanceerde benadering kunnen kiezen, die hun fractiegenoot Hans van Baalen twee jaar uitzette in een rede bij de 5 mei-vingering in Wageningen. Van Baalen, thans lijsttrekker voor bij de Europese verkiezingen, keerde zich toen al tegen de neiging in zijn partij de uitingsvrijheid een absolute lading te geven. Wie dat doet, waarschuwt hij, miskent niet alleen de werkelijkheid, maar sluit zich ook op in de sfeer van de politieke correctheid.

Deze liberaal, die in zijn stijl zoveel weg heeft van Hans Wiegel, wilde het pleidooi van Hirsī Ali dan ook alleen ondersteunen, voor zover het inhield dat er geen recht bestaat van belediging gevrijwaard te worden. Overigens heerst daarover brede overeenstemming in de Nederlandse politiek: de ruimte van het publieke debat mag niet worden bepaald door de langste tenen in het land. Maar de lijn die Van Baalen uiteenzette, was een wezenlijk andere dan die van Rutte en Nicolaï.

Anders dan zijn fractiegenoten vond hij dat je niet het recht hebt om de Holocaust te ontkennen. Niet omdat het een idioot standpunt is, zoals Rutte zei, maar omdat het vanwege de onomstotelijkheid van het feit geen ander oogmerk kan hebben dan het bewust kwetsen van de joodse bevolkingsgroep. Van Baalen liet hiermee blijken meer oog en gevoel voor de werkelijkheid en de geschiedenis te hebben dan de politiek leider van zijn partij, van wie dat toch mag worden verwacht.

Het voorstel van Rutte en Nicolaï, dat haatzaaien en aanzetten tot discriminatie zou legitimeren, maakt geen schijn van kans. Het heeft wel betekenis voor de positie van de VVD in het krachtenveld, waarbij de kernvraag is of de partij trouw blijft aan zichzelf en de liberale beginselen of zich laat leiden door opportunisme en zelfs paniek. Daarmee is ook de positie van Rutte in het geding, nu hij aan een vrijwel onbegrensde uitingsvrijheid zijn politieke kop heeft verbonden.

Hans Goslinga

Cees Grimbergen moet weg bij Rondom 10. De managers van de NCRV willen het discussieprogramma vernieuwen. „Imago is blijkbaar belangrijker dan kwaliteit.”

Jij bént toch Rondom 10? Je kúnt toch niet weg

Maaike Bos

Hij pakt een Engels dropje uit de pot in de kamer van de eindredacteur. Cees Grimbergen heeft geen eigen kamer op de kleine redactie van 'Rondom 10' in het Hilversumse gebouw van de AVRO, KRO en NCRV. De televisiepresentator, bekend om zijn grote gebaren en volgens sommigen te meeslepende manier van praten, spreekt buiten de camera's rustig en met zachte stem. „Gisteravond fietste ik op een doodlopend fietspad door een verlaten stukje Utrecht. Stapt er een Marokkaanse jongen uit een auto met vier jongens. Ik vroeg maar iets. 'Zoek je de weg?'

'Nee', zei hij. 'Hee, jij bent van Rondom 10.'

'Ja'

'Je moet weer eens wat aan Marokkanen doen.'

'Ik doe het nog maar even, daarna ben ik weg', zei ik.

'Maar jij bént toch Rondom 10? Je kúnt toch niet weg. Wij kijken altijd naar je.'

Grimbergen zegt het met lichte trots. In de ruim tien jaar van zijn presentatorschap bij Rondom 10 heeft het journalistieke praatprogramma op zaterdagavond zich ontwikkeld tot een plek waar „gewone mensen van vlees en bloed” discussiëren over de nieuwsfeiten die ze aan den lijve ondervinden. Ook Marokkaanse Nederlanders komen met regelmaat in de studio – Grimbergen zette het islamdebat al vroeg op de agenda.

Deze week werd bekend dat de NCRV-managers het programma willen vernieuwen en begin 2010 het freelance-contract van Grimbergen niet verlengen. Bovendien wil de omroep het aantal presentatoren verkleinen.

„Vernieuwen ja. Verjongen hebben ze niet gezegd. Ik ben ook niet boos”, zegt Grimbergen terwijl hij uit het raam naar de bomen kijkt. „Wel teleurgesteld. Het gaat de NCRV niet meer om journalistieke, inhoudelijke afwegingen maar om een nieuw imago. Zou 'vernieuwen' het programma beter maken? De redactie wordt niet eens gevraagd mee te praten over verbeteringen. Dit gaat niet om wat wij zijn, maar om wat we lijken te zijn voor het publiek. Volgens de NCRV zien kijkers mij als 'serieus, saai en gereformeerd' en dat is een verkeerd imago. Zo is het tegen mij gezegd en daarom moet ik vertrekken. Ik ben wijs genoeg om te zien dat dit management-denken ook binnen de NCRV en de publieke omroep is opgerukt.”

Al in 2005 maakte Rondom 10 een uitzending over de opmars van de manager in Nederland en de ergernis daarover. „In hun manier van denken is kwaliteit, aandacht en

We zijn veel op straat, weg van de airco-kantoorruin

zorg niet belangrijk, maar imago en kwantificeerbare resultaten. Het werkklimaat verslechtert daardoor juist, vond een grote meerderheid aan leerkrachten en verpleegkundigen in een groot NCRV-onderzoek.”

Dat speelt nu bij de christelijke omroep zelf, vindt hij. „Wij waren nota bene de eerste journalisten die het ergernis signaleerden, juist doordat we veel rondlopen bij scholen, bedrijven, ziekenhuizen en hulpverleners. Zo zoeken wij onze onderwer-

„Straks zetten ze er een hippe homo neer met zo'n kek vierkant montuurtje, of een jonge vrouw met een kort rokje. Die kunnen inhoudelijk ook heel goed zijn hoor.”

FOTO MARK KOHN

pen – met aandacht. Wij gaan in de moskee of de knieën, zingen mee in de schouwburg met de unie van vrijwilligers, hangen met Marokkaanse jongeren rond in het uitgaansleven. We zijn veel op straat, weg van de airco-kantoorruin.”

Met Grimbergen doet de NCRV een betrokken en veelzijdig journalist de deur uit. Hij kiest voor kwaliteit, niet dogmatisch voor principes. Van huis uit katholiek, werkt hij voor de protestantse NCRV, „en voor de TROS zou ik Rondom 10 ook maken.” Hij rookt, maar hooguit vijf stuks per week. „Na de uitzending móet ik op de A2 van Amsterdam naar Utrecht een sjekkie wegpaffen.” Sommigen vinden hem geweldig, anderen irritant vanwege zijn grootse gebaren en gezichtsuitdrukkingen die elk onderwerp heftig doen lijken. „Dat is de energie van de live uitzending. Ik wil geen zapmomenten”, zegt hij erover. Zijn gedrag is opgevalen, blijkt uit de ongeveer vijftig reacties nadat zijn gedwongen vertrek bekend werd.

„Zijn ze nu helemaal gek geworden bij de NCRV?”, vraagt iemand. En: „Zelden zo'n goede presentator van een debatprogramma gezien. Niet elke verandering is een verbetering.”

Grimbergen is de vierde presentator van Rondom 10, het langst lopende praatprogramma op de Neder-

landse televisie. Henk Mochel was afwisselend met Hans Sleuvenhoek de eerste presentator sinds 1982. In de jaren negentig nam Violet Falkenburg het over. Grimbergen: „Ik ben niet het programma, het is niet rondom mij geboetseerd. We hebben er vanaf mijn begin in 1999 wel drie jaar over gedaan om de sfeer, traditie en toon van Violet af te schudden. Zij deed vooral empathische interviews en had meer medisch-ethische onderwerpen. Sinds ik er werk, hebben we het programma journalistieker gemaakt. We gaan uit van feiten, in een goede, scherpe tekst op camera. Vervolgens laat ik de mensen aan het

woord, en daarnaast heb je dan de ontroering, de verwarring. Als die loskomt in de live-uitzending denk je 'verdorje, dat was een goede aflevering'.”

Hij geeft toe, elke week spelen zijn eigen emoties ook een rol. Kan hij dan nog kritisch blijven? „Ik ben elke jaar over gedaan om de sfeer, traditie en toon van Violet af te schudden. Zij deed vooral empathische interviews en had meer medisch-ethische onderwerpen. Sinds ik er werk, hebben we het programma journalistieker gemaakt. We gaan uit van feiten, in een goede, scherpe tekst op camera. Vervolgens laat ik de mensen aan het

woord, en daarnaast heb je dan de ontroering, de verwarring. Als die loskomt in de live-uitzending denk je 'verdorje, dat was een goede aflevering'.”

Hij geeft toe, elke week spelen zijn eigen emoties ook een rol. Kan hij dan nog kritisch blijven? „Ik ben elke jaar over gedaan om de sfeer, traditie en toon van Violet af te schudden. Zij deed vooral empathische interviews en had meer medisch-ethische onderwerpen. Sinds ik er werk, hebben we het programma journalistieker gemaakt. We gaan uit van feiten, in een goede, scherpe tekst op camera. Vervolgens laat ik de mensen aan het

De ontwikkeling van Rondom 10

Rondom 10 werd voor het eerst in 1981 uitgezonden en is het langst bestaande discussieprogramma van Nederland. De eerste presentator, Henk Mochel (voormalig *Trouw*-redacteur), stelde in de allereerste aflevering aan de orde of geestelijk gehandicapten een seksuele relatie mogen hebben en of zij ouders mogen worden. Mochel had het graag over onderwerpen als euthanasie, travestie, incest, prostitutie, pedofilie en zelfmoord. Onderwerpen waar binnen de NCRV soms met gefronste

wenkbrauwen naar werd gekeken. Zijn opvolger Hans Sleuvenhoek ging door met deze ethische dilemma's uit de persoonlijke levenssfeer, waarbij tijdens de interviews veel stiltes vielen. Dit was niet de stijl van Violet Falkenburg en Cees Grimbergen. De thema's zijn de laatste decennia veranderd.

Rondom 10 was het eerste tv-programma dat de doorgeschoten managersmacht in onderwijs en zorg behandelde. Verder gaat het vaak integratie, opvoeding, nieuwe me-

waard is. „Als de toon goed is en de oprechtheid van de interviewer buiten kijf staat, kun je de meest impertinente vraag stellen. Ik zie in discussieprogramma's tegenwoordig te vaak een prettig gesprek met een gast en interviewer die elkaar behagen. Pauw en Witteman zag ik laatst hun gasten zoenen aan het eind van hun uitzending. Het is kritiekloze behaagzucht.”

Ook een doorn in zijn oog: de taal. „Die nota-taal, en dat onzorgvuldig taalgebruik. Het is zo liefdeloos.”

Want Grimbergen houdt van zijn vak. „Journalistiek werk is toch te mooi om het een opgave te noemen?

discie ontwikkelingen, veiligheid, de crisis in het tbs-systeem, de jeugdzorg, en de dierenbeweging. Het programma wil tegenstellingen over kwesties blootleggen. Maar het 'in gesprek met elkaar blijven' is een ook een wezenlijke bedoeling. Hiervoor worden in elke aflevering 'gewone mensen' aan het woord gelaten.

Het omgaan met mensen, en vormgeven aan de dilemma's van deze tijd – dit werk is mijn psychisch inkomen. Mag ik geld betalen om dit werk te doen, in plaats van vorstelijk betaald te worden?”

Zijn liefde voor het directe vak toont nu de keerzijde.

„Ik ben bewust nooit chef of manager geworden. Ben er wel voor geworden, heb je niets te zeggen en beslissen anderen over je.” Hij is even stil. „Ik moet niet zeiken, ik heb gemooi om het een opgave te noemen?

Ook een doorn in zijn oog: de taal. „Die nota-taal, en dat onzorgvuldig taalgebruik. Het is zo liefdeloos.”

Want Grimbergen houdt van zijn vak. „Journalistiek werk is toch te mooi om het een opgave te noemen?

Van schoolkrant tot Met het oog op morgen

Grimbergen (58) heeft nog nooit in loondienst gewerkt en was 36 jaar lang freelancer. Hij schreef voor de schoolkrant en het voetbalclubbladje, ging naar de School voor Journalistiek in Utrecht (1970-1974) is een ook een wezenlijke bedoeling. Hiervoor worden in elke aflevering 'gewone mensen' aan het woord gelaten.

Sinds 1999 presenteerde hij het journalistieke discussieprogramma 'Rondom 10' waarvan hij ruim 260 afleveringen maakte. Grimbergen heeft een column in AD/Utrechts Nieuwsblad en is invalter bij Met het oog op morgen.

einde van dit jaar, meer niet.”

Heeft hij na al die jaren niet meer krediet opgebouwd? „Klopt wel een beetje. Wat kan ik doen? Ik maak gewoon nog de aflevering van vandaag en de laatste elf in het najaar. Ik ben ook blij dat ik meer dan tien jaar krediet kreeg. Ze krijgen mij er niet onder. En onze topredactie blijft scherp en zorgvuldig. Straks zetten ze er een hippe homo neer met zo'n kek vierkant montuurtje, of een jonge vrouw met een kort rokje. Die kunnen inhoudelijk ook heel goed zijn hoor. Ik zou ze ook in de plaats zetten van een oude man van 58 met wallen onder zijn ogen.”

Zijn liefde voor het directe vak toont nu de keerzijde.

„Ik ben bewust nooit chef of manager geworden. Ben er wel voor geworden, heb je niets te zeggen en beslissen anderen over je.” Hij is even stil. „Ik moet niet zeiken, ik heb gemooi om het een opgave te noemen?

Ook een doorn in zijn oog: de taal. „Die nota-taal, en dat onzorgvuldig taalgebruik. Het is zo liefdeloos.”

Want Grimbergen houdt van zijn vak. „Journalistiek werk is toch te mooi om het een opgave te noemen?

van de A27 door Amelisweerd en *Voor mijn eigen bestwil* over het Utrechts Diakonessenhuis. Sinds 1985 was Grimbergen tv-presentator, eerst voor jongerenpraatprogramma's 'Snuiters' en 'Sjappoo', en later van 'Vesuvius', het themaprogramma van de IKON. Sinds 1999 presenteerde hij het journalistieke discussieprogramma 'Rondom 10' waarvan hij ruim 260 afleveringen maakte. Grimbergen heeft een column in AD/Utrechts Nieuwsblad en is invalter bij Met het oog op morgen.